

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МОЛОЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Розкрито особливості організації внутрішньогосподарського контролю у підприємствах молочної промисловості. Запропоновано найбільш раціональну організацію контролю для зазначених підприємств.

Постанова проблеми. Активні економічні процеси зумовлюють зростання потреби в організації контрольної діяльності на підприємствах. Внутрішньогосподарський контроль є своєрідним підґрунтям, яке забезпечує можливість прийняття ефективних управлінських рішень.

Організована належним чином система внутрішньогосподарського контролю на підприємстві забезпечує керівництво та власників достовірною інформацією про господарську діяльність та є основним важелем, спрямованим на удосконалення управління підприємством.

Останні дослідження та публікації. Проблеми організації внутрішньогосподарського контролю на підприємствах завжди привертала увагу науковців і практиків. Дослідженням проблем внутрішньогосподарського контролю займалися: проф. М.Т. Білуха, проф. Ф.Ф. Бутинець, проф. Л.В. Нападівська, В.П. Суйц, акад. М.Г. Чумаченко, проф. В.О. Шевчук, О.А. Шпіг. Незважаючи на постійні дослідження та удосконалення процесу організації внутрішньогосподарського контролю на підприємствах, й досі немає єдиного комплексного дослідження проблем організації та методики внутрішньогосподарського контролю витрат на підприємствах молочної промисловості.

Метою дослідження є вивчення сучасного стану організації внутрішньогосподарського контролю у підприємствах молочної промисловості та надання пропозицій щодо його удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Організація внутрішньогосподарського контролю на підприємстві залежить від ряду факторів, які визначають його особливості (див. рис. 3.1).

При чому, різні автори по-різному трактують вплив кожного із факторів на організацію внутрішнього контролю на підприємствах. Виходячи з цього, стверджуємо, що контроль є багатоаспектним явищем, що впливає на визначення сутності внутрішньогосподарського контролю.

Аналізуючи дефініції терміну “внутрішньогосподарський контроль” різними вченими, дійшли висновку, що не існує загальноприйнятого визначення внутрішньогосподарського контролю і під таким, зазвичай, розуміють: вид контролю, систему взаємопов’язаних ланцюгів; сукупність функцій, які здійснюються виконавцями (перевіряючими); процес перевірки; форму зв’язку; сукупність методів та процедур, спостереження, сферу управлінської діяльності та ін. Суйц В.П. [4] навіть виділяє внутрішньовиробничий контроль, сутність якого розкриває через основні завдання бухгалтерського обліку, що є звуженим роз’ясненням призначення внутрішньогосподарського контролю. Виходячи з різноманіття факторів, які впливають на організацію внутрішньогосподарського контролю на підприємстві, під таким розумітимемо систему, яка включає в себе об’єкт, суб’єкт, сукупність методів та процедур, які використовують суб’єкти контролю для безупинного спостереження за ефективністю здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства, шляхом своєчасного виявлення недоліків та помилок в господарюванні та прийняття рішень щодо усунення причин їх виникнення.

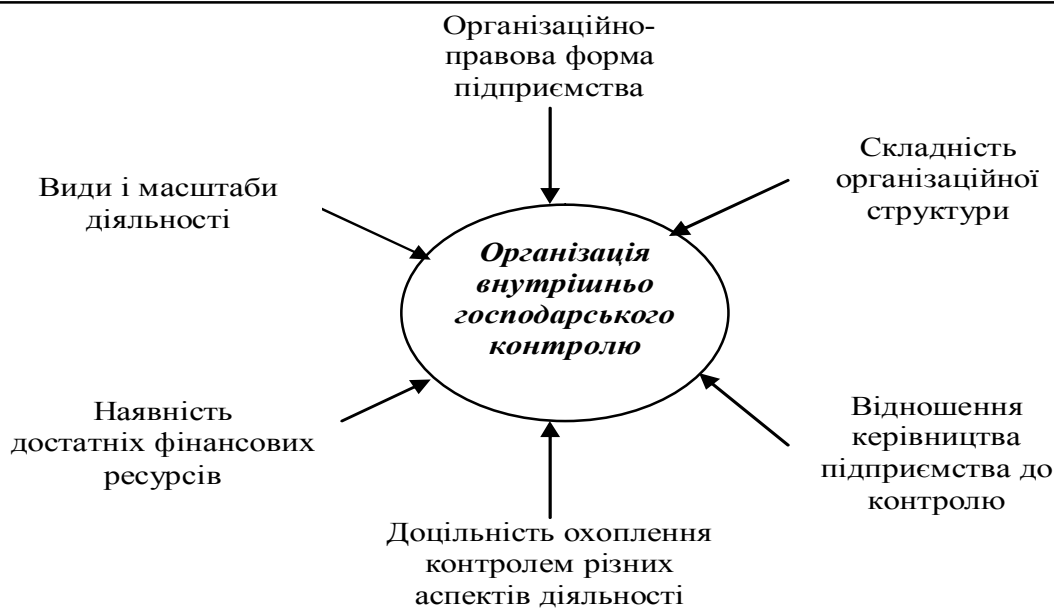

Рис. 3.1. Фактори, що визначають організацію внутрішньогосподарського контролю на підприємствах

В умовах економічних перетворень та активного розвитку управлінського обліку, роль внутрішньогосподарського контролю все більше зростає. Особливого значення контроль набуває за умови побудови обліку за центрами відповідальності. Адже, створення центрів відповідальності дозволяє контролювати діяльність осіб, які несуть відповідальність за витрати, що мають місце в таких підрозділах. При здійсненні контролю за центрами відповідальності досягається тісний зв'язок виробничих витрат з відповідальними особами. Значення функції контролю при побудові обліку за центрами відповідальності полягає в тому, що центри відповідальності мають у своєму розпорядженні засоби і предмети праці, трудові ресурси, що дозволяє оптимально реалізовувати принцип “затрати-результат”, при цьому, за умови активної взаємодії цільової відповідальності і зусиль здійснюється повний цикл управління об'єктами контролю.

Це дозволяє зробити висновок, що за умови раціональної організації внутрішньогосподарського контролю та цілеспрямованого його впровадження в практику, він є ефективним засобом надання достовірної інформації керівництву підприємства про показники діяльності центрів відповідальності та їх вплив на загальний фінансово-господарський стан господарюючого суб'єкта.

Відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [2] та Господарського кодексу України [1] організація внутрішньогосподарського контролю належить до компетенції власника підприємства або уповноваженого ним органу, проте це зобов'язує власника здійснювати організацію внутрішньогосподарського контролю в обов'язковому порядку. Тобто, саме власник передусім зацікавлений та зобов'язаний налагодити на підприємстві систему внутрішньогосподарського контролю.

В економічній літературі, в переважній більшості джерел, питання організації внутрішньогосподарського контролю розглядаються в двох аспектах. Перша група авторів досліджує це питання згідно лише основних об'єктів бухгалтерського обліку, тобто: контроль матеріальних ресурсів, основних фондів, трудових ресурсів, непрямих витрат, сукупних виробничих витрат, виробництва і реалізації продукції (Б.І. Валуєв, В.С. Левін, А.К. Солодов). Інша група авторів визнає недостатність поширення контролю лише на об'єкти бухгалтерського обліку, а розглядає його в системі внутрішньогосподарського управління, тобто сфера діяльності контролю розширюється і виходить за межі бухгалтерського обліку (В.П. Суйц). Вважаємо, що для організації внутрішньогосподарського контролю на

підприємствах, необхідно виходити із завдань, які ставляться перед управлінським персоналом і відповідно до цього організувати контроль. Виходячи з цього встановлюються елементи системи контролю на підприємстві.

Елементами будь-якої системи, в тому числі і внутрішньогосподарського контролю є суб'єкт, об'єкт, та завдання або ж діяльність, пов'язана з його вирішенням. Адже контроль стає можливим насамперед завдяки суб'єкту, який його здійснює. Відсутність суб'єкта унеможливує контроль. Іншою обов'язковою умовою є наявність об'єкта, на який спрямовується контроль. У випадку відсутності об'єкта контроль стає недоцільним. нарешті, можливість контролю обумовлюється певним зв'язком між суб'єктом та об'єктом. Відсутність цього зв'язку призводить до неможливості здійснення контролю [5, с. 23].

Посилаючись на філософські та економічні словники, можна стверджувати, що суб'єктом є активно діюча, наділена певними повноваженнями особа, або група осіб, яка впливає на об'єкт. Суб'єкти контролю розглядаються в різних джерелах, однак суттєвих розбіжностей по цьому питанню не було виявлено ні в національних, ні в зарубіжних джерелах.

Розглядаючи суб'єкт у системі внутрішньогосподарського контролю, можна стверджувати, що ним виступає активно діюча особа або група осіб, яка має відповідні можливості і права, застосовуючи для контролю усі можливі засоби для його здійснення. Суб'єктів внутрішньогосподарського контролю можна об'єднати в чотири групи:

1. Суб'єкти контролю, до функціональних обов'язків, яких входить виключно здійснення контрольної діяльності (інвентаризаційні ревізійні комісії, спостережні ради, відділ технічного контролю, служба внутрішньогосподарського контролю);

2. Суб'єкти контролю, до обов'язків яких входить виконання як контрольних, так й інших функцій (керівник, бухгалтерія, начальники функціональних підрозділів та відділів, центрів відповідальності);

3. Суб'єкти, до обов'язків яких не входить виконання контрольних функцій, але які в силу виробничої необхідності здійснюють функцію контролю (робітники всіх центрів відповідальності)

4. Суб'єкти, які виконують контрольні функції з метою реалізації своїх основних обов'язків (планово-фінансовий відділ, відділи проектної документації та економічного аналізу, контроль-вимірні служба, служба якості та контролю тощо).

Враховуючи те, що система управління підприємством складається із рівнів управління, суб'єктами контролю є: керівництво підприємства, керівники середнього рівня (служба маркетингу, планово-аналітичний відділ, служби якості, контролю, контроль-вимірних робіт), керівники центрів відповідальності, бухгалтерський персонал.

Наведена класифікація є достатньо повною і дає можливість вирішувати питання організації контролю на всіх рівнях управління. Особливо важливе значення в цій системі належить організації контролю діяльності центрів відповідальності, як важливої складової системи управління.

Виходячи з того, що існування суб'єкта без об'єкта є неможливим, адже тоді не буде виконуватись основна його властивість: вплив на об'єкт, під об'єктом розумітимемо предмет або явище, на який спрямована пізнавальна та інша діяльність суб'єкта. При дослідженні сутності поняття "об'єкт контролю" дійшли висновку, що у визначенні об'єктів контролю відсутня єдність думок. Деякі автори розглядають об'єкти контролю в межах об'єктів обліку, інші – значно розширюють їх. Ось чому необхідно звернутися до теоретичної сторони цього питання, правильне тлумачення якого має безпосереднє відношення до вирішення практичних завдань контролю.

Терміном "об'єкт" слід позначати частину цілого, тобто окремі найбільш істотні складові предмету господарського контролю. Поняття "об'єкт" господарського контролю є більш вузьким і конкретним, ніж поняття "предмет". В господарському контролі в поняття "об'єкт" і "предмет" слід вкладати різний зміст. В якості

об'єктів господарського контролю виступають явища дійсності, які протистоять суб'єкту, або та частина об'єктивної реальності, яка знаходиться у взаємозв'язку з суб'єктом діяльності. Це найбільш суттєві і характерні складові предмету господарського контролю, що відносяться до сфери матеріального виробництва.

Об'єкт контролю – це те, що підлягає вивченню або перевірці. І через це автори, які називають підприємство об'єктом контролю, припускають теоретичну і практичну

помилку. Контролюється не підприємство, а його діяльність щодо ефективного використання майна. Оскільки негативному впливу різних факторів підлягають всі явища та процеси, то в кожній ланці економічної діяльності вони можуть негативно впливати на ефективність виробництва. Через це об'єктами контролю в економіці є не господарюючі ланки, а явища і факти господарського життя (див. рис. 3.2).

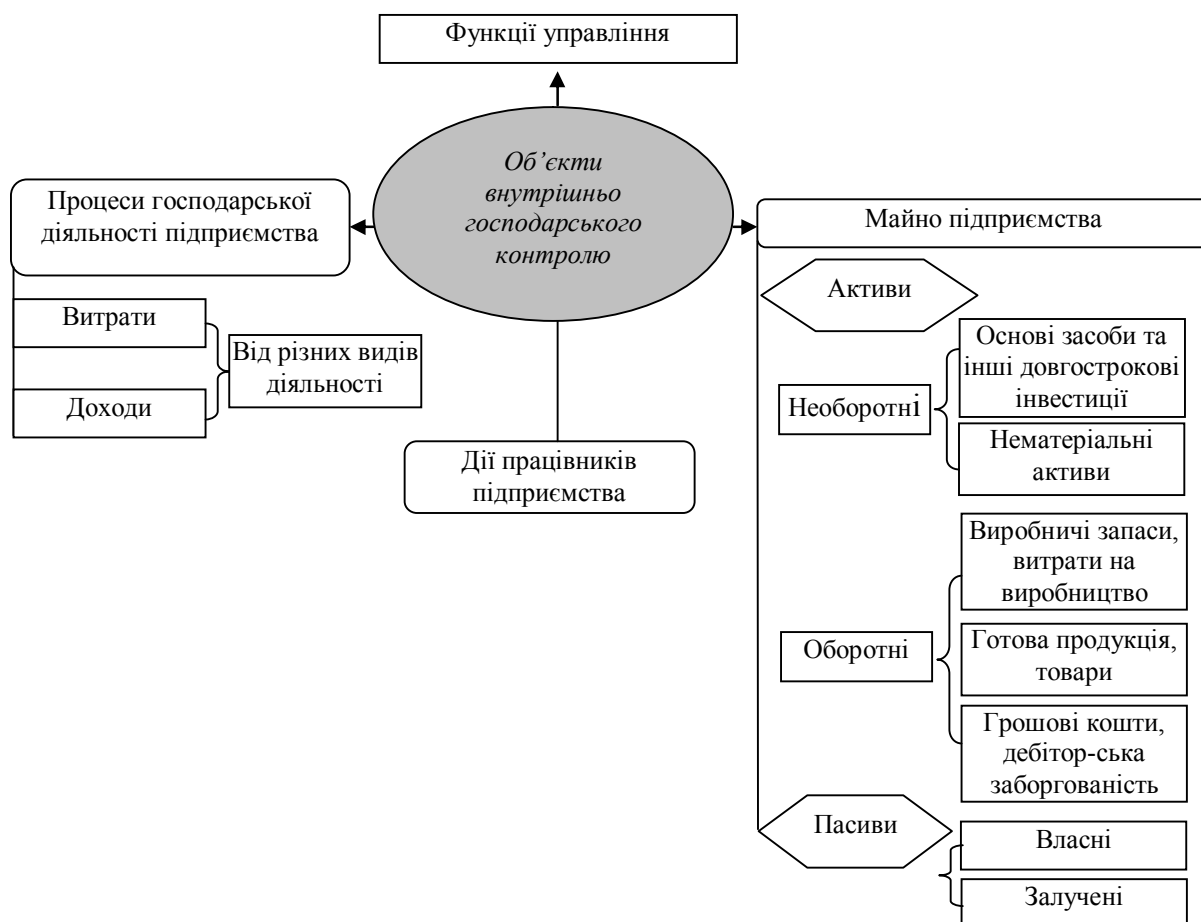

Рис. 3.2. Об'єкти господарського контролю

Таким чином, під об'єктами господарського контролю слід розуміти те, на що спрямована увага суб'єкта контролю.

Прихильники ототожнення об'єктів обліку і об'єктів контролю стверджують, що контроль як і облік, охоплює всі сфери діяльності: виробництво, розподіл, обмін і невиробниче споживання суспільного продукту, наявність, збереження і рух ресурсів, кредитні відносини, які виникають у зв'язку з цим. До об'єктів внутрішньогосподарського контролю

відносять предмети і засоби праці, а також саму працю, яка використовується в процесі розширеного відтворення суспільно необхідного продукту [3, с.54].

Деякі автори об'єкти контролю обмежують об'єктами обліку, деякі доповнюють їх результатами діяльності. Тобто, об'єкти контролю розглядають “як сукупність виробничих ресурсів, процес господарювання і його результат” [3, с. 7]. Звертаючи увагу на трактування об'єкту

контролю і предмету контролю, вони стверджують: “якщо об’єкт контролю – це ресурси, процеси, результати, то предметом контролю є діяльність і дії конкретних людей – працівників і колективів підприємства, об’єднання, вплив цієї діяльності на стан і використання виробничих ресурсів і виробничий результат [3, с. 7].

З авторами важко погодитись в їх твердженнях, що дії конкретних людей не відносяться до об’єктів контролю. Повнота, якість, виконання своїх обов’язків, які містяться в посадових інструкціях, завжди підлягали і підлягають контролю, отже діяльність конкретних людей також є об’єктом контролю.

Розглядаючи контроль як самостійну функцію управління, об’єкт контролю трактується дещо ширше. Згідно їх точки зору, об’єкти мають принципово інший склад і бувають двох видів: “об’єкти контролю, що охоплені бухгалтерським обліком і об’єкти контролю як функції управління”. Пояснюється це тим, що об’єкти контролю, охоплені бухгалтерським обліком, співпадають з об’єктами обліку. Це зумовлюється тим, що бухгалтерський облік є засобом контролю і його об’єктом.

В економічних умовах, які ґрунтуються на ринкових відносинах, безсумнівно, необхідний особливий підхід до вибору об’єкту контролю.

Створення системи контролю на підприємствах повинно здійснюватись в залежності від організаційної структури кожного конкретного підприємства, на виборі і розкритті внутрішньої структури об’єкту контролю з урахуванням впливу та використання функції контролю. Визначення об’єктів контролю повинно бути, перш за все, зорієнтовано на забезпечення впевненості колективу в досягненні цілей підприємства з досягненням максимально високих результатів, на підвищення продуктивності

всієї діяльності підприємства і її окремих ланок. Отже, об’єктом контролю має стати система економічних факторів впливу на колективи людей, а вже через них – на матеріально-речові моменти виробництва.

Модель організації внутрішньогосподарського контролю витрат на виробництво, виходячи із організаційних та технологічних особливостей підприємств молочної промисловості, за умови побудови обліку за центрами відповідальності зображена на рис. 3.3.

Організація внутрішньогосподарського контролю витрат на виробництво за центрами відповідальності на підприємствах молочної промисловості покладається на керівника підприємства, який є основним суб’єктом контролю та надає розпорядження або фінансовому директору, або головному бухгалтеру про вжиття відповідних заходів щодо розробки системи контролю на підприємстві. Один із обраних суб’єктів контролю розробляє систему необхідних елементів (регулюючі документи, об’єкти, суб’єкти, джерела інформації, робочі документи тощо) для кожного центру відповідальності, відповідно до організаційних та технологічних особливостей підприємства.

У кожному підрозділізначається керівник, який несе відповідальність за встановлені об’єкти контролю (види витрат на виробництво) відповідного підрозділу та, в свою чергу, організовує систему контролю для працівників даного центру. Тобто, організація внутрішньогосподарського контролю витрат на виробництво передбачає чіткого виділення центрів відповідальності, об’єктів, суб’єктів, системи інформаційного забезпечення (див. табл. 3.1.)

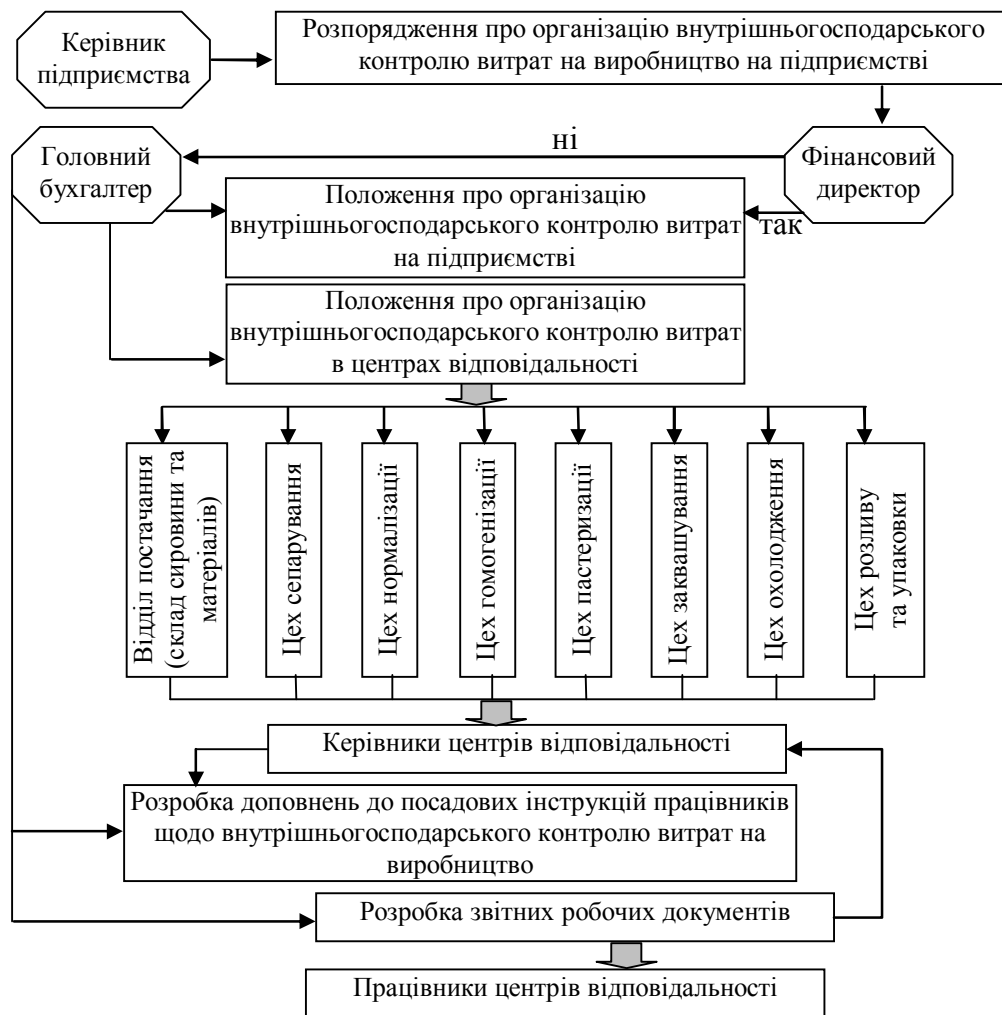

Рис. 3.3. Модель організації внутрішньогосподарського обліку витрат на виробництво на підприємствах молочної промисловості

При організації внутрішньогосподарського контролю за вказаною моделлю, необхідно чітко дотримуватися принципів контролю, адже, мінімальні відхилення від них можуть призвести до негативних наслідків управління підприємством. До основних принципів відносимо: синхронність контролю, регулярність, наявність зв'язків (в т.ч. зворотних), динамічність, систематичність, раптовість.

При цьому, основними завданнями внутрішньогосподарського контролю за витратами на виробництво молочної продукції є:

- перевірка господарських операцій з метою недопущення перевитрат матеріальних і фінансових ресурсів;
- виконання виробничих і фінансових планів;

- раціональне використання робочої сили;
- максимальна автоматизація основних технологічних етапів виробництва (виробничих центрів відповідальності) молочної продукції;
- забезпечення збереженості коштів і товарно-матеріальних цінностей;
- раціональне використання сировини і паливно-енергетичних ресурсів;
- випуск молокопродукції, що має попит на ринку;
- вчасне інформування управлінського апарату про відхилення та негативні явища у фінансово-господарській діяльності тощо.

Таблиця 3.1. Основні елементи системи внутрішньогосподарського контролю витрат на виробництво за центрами відповідальності на підприємствах молочної промисловості

Суб'єкти контролю	Об'єкти контролю	Джерела інформації
Відділ постачання (склад сировини і матеріалів)		
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
– завідувач складським приміщенням; – матеріально відповідальні особи за зберігання сировини; – особи, відповідальні за відпуск сировини	– кількість сировини та матеріалів (наявної, вхідної, відпущеної); – сортність сировини; – вид сировини; – жирність сировини; – якісні показники холодильних камер, приміщення	– прибуткові накладні; – акти приймання сировини та матеріалів; – картки складського обліку; – відомість обліку залишків сировини; – специфікації; – товарно-транспортні накладні; – накладні на внутрішнє переміщення
Цех сепарування		
– керівник цеху; – інженери; – робітники	– кількість вхідної сировини; – кількість та види вихідних напівфабрикатів; – температура вихідних напівфабрикатів; – жирність, густина, сортність напівфабрикатів; – технічний стан обладнання	– лімітно-забірні картки; – відомість випуску напівфабрикатів; – накладні на внутрішнє переміщення; – накладні-вимоги; – акти ремонтних робіт
Цех нормалізації		
– керівник цеху; – інженери-технологи; – ін. робітники	– кількість знежиреного молока, вершків, які надійшли; – кількість використаного молока та вершків; – жирність та густина вихідного нормалізованого молока; – температура та кислотність вихідних напівфабрикатів; – кількість браку за видами	– лімітно-забірні картки; – накладні на внутрішнє переміщення; – відомість якісних показників вихідних сумішей; – накладні вимоги; – реєстр вимог; – заявка на виробництво продукції; – заявка на отримання та відпуск сировини, напівфабрикатів; – внутрішні розрахункові документи
Цех гомогенізації		
– керівник цеху; – робітники-гомогенізувальники; – технологи; – інженери; – ін. робітники	– кількісні та якісні показники вхідних напівфабрикатів; – температурні показники гомогенізаторів; – жирність вихідного молока та вершків; – густина та кислотність гомогенізованого молока	– накладна на оприбуткування напівфабрикатів в цех; – лімітно-забірні картки; – відомості виходу напівфабрикатів; – виробничі акти; – ін.
Цех пастеризації		
– керівник цеху; – замісники керівника; – інженери-технологи; – інженери-конструктори; – ін. робітники	– кількість вхідних сумішей за видами продукції; – якісні показники вхідних молочних сумішей; – кількість використаної пари, води, електроенергії; – температурний режим пастеризації за видами продукції; – густина, жирність, температура, кислотність вихідних напівфабрикатів за видами молокопродукції	– акти приймання молочних сумішей; – заявки на виробництво продукції; – накладні на внутрішнє переміщення; – відомість виходу напівфабрикатів; – реєстр молочних сумішей цеху; – аналітичні картки за видами напівфабрикатів; – лімітно-забірні картки; розрахункові відомості якості отриманих напівфабрикатів

1	2	3
Цех заквашування		
<ul style="list-style-type: none"> – керівник центру; – заквашувальники; – інженери; – ін. робітники 	<ul style="list-style-type: none"> – обсяг наявної закваски; – кількість необхідної закваски; – час заквашування; – якісні характеристики молочних бактерій для закваски; – кількість вхідних та вихідних напівфабрикатів; – температура закваски; – час бродіння; – жирність, густина, кислотність вихідної продукції 	<ul style="list-style-type: none"> – лімітно-забірні картки на відпуск сировини, допоміжних матеріалів, напівфабрикатів; – накладні на внутрішнє переміщення напівфабрикатів; – акти та відомості результатів закваски; – розрахункові внутрішні реєстри
Цех охолодження		
<ul style="list-style-type: none"> – керівник центру; – технологи; – ін. робітники 	<ul style="list-style-type: none"> – кількісні та якісні показники вхідних напівфабрикатів; – температурні показники холодильних камер; – технологічні характеристики обладнання; – кількість вихідної продукції за видами; – температура, кислотність, жирність готової продукції на виході 	<ul style="list-style-type: none"> – лімітно-забірні картки; – накладні на переміщення готової продукції; – акти оприбуткування готової продукції; – відомості якісного складу готової продукції; – заявки на виготовлення продукції; – технологічні карти; – розрахункові відомості
Цех розливу та упаковки		
<ul style="list-style-type: none"> – керівник цеху; – інженери; – технологи; – контролери; – пакувальники; – ін. робітники 	<ul style="list-style-type: none"> – кількість вхідної готової продукції за видами; – якісні показники вхідної продукції; – необхідна кількість та якість упаковочних матеріалів; – технологічні показники розливної лінії 	<ul style="list-style-type: none"> – акти приймання готової продукції; – накладні на внутрішнє переміщення; – відомість виходу готової продукції; – відомість браку; – заявка на виробництво готової продукції; – накладні на оприбуткування матеріалів

При дослідженні стану внутрішньогосподарського контролю на підприємствах молочної промисловості АР Крим виявлено наступні недоліки:

- відсутність оперативного контролю та неналагодженість організації поточного контролю за використанням матеріальних ресурсів, що проявляється у відсутності інформації для прийняття управлінських рішень;

- повна відсутність впливу зі сторони керівників структурних підрозділів на обґрунтування поточних планів діяльності центрів відповідальності, якими вони керують, що призводить до нераціонального витрачання ресурсів;

- відсутність контролю зі сторони технічного та технологічного відділів за ефективним використанням матеріалів на процес виробництва;

- невідповідність виробничої діяльності технологічним вимогам;

- відсутність аналітичного контролю витрат на виробництво;

- низький рівень планування матеріальних витрат;

- відсутність взаємозв'язку основних функцій управління не дає можливості здійснити оперативний аналіз в центрах відповідальності, що робить неможливим управління витратами на виробництво та прогнозування їх на майбутнє.

Дані недоліки свідчать про те, що всі структурні підрозділи підприємства повинні паралельно здійснювати контроль за витратами на виробництво. З метою уникнення вказаних недоліків необхідно чітко визначити обов'язки, права та відповідальність керівників структурних підрозділів, які здійснюють контроль, та розробити схему документообігу щодо надання інформації про витрати на виробництво молочної продукції між центрами відповідальності, які в ній зацікавлені. Для цього потрібно затвердити на підприємстві документ, який би містив чітко визначені положення щодо уникнення недоліків контролю витрат на виробництво у центрах відповідальності.

Рекомендуємо на підприємствах молочної промисловості, облік в яких побудований за центрами відповідальності, прийняти та затвердити Положення про організацію внутрішньогосподарського контролю в центрах відповідальності.

Даним Положенням кожному структурному підрозділу (центру відповідальності) надається статус та місце самостійного підрозділу в системі управління підприємством.

Даний документ схожий з Положенням про службу внутрішньогосподарського контролю, відноситься до уніфікованої системи організаційно-розпорядчої документації і має чітко визначену структуру, але всі розділи та статті його розкривають особливості організації внутрішньогосподарського контролю на підприємствах при побудові обліку за центрами відповідальності. До складу Положення входять:

– *загальні положення*, в яких розкривається сутність внутрішньогосподарського контролю, об'єкту, суб'єкту, предмету контролю за діяльністю центрів відповідальності, перелік законодавчих документів, якими вони керуються;

– *суб'єкти внутрішньогосподарського контролю*; даний розділ містить перелік центрів відповідальності, чисельність працівників та ПІБ керівника кожного центру відповідальності, перелік обов'язків, зобов'язань та прав, якими користуються керівники структурного підрозділу, параметри та результати діяльності центрів відповідальності;

– *об'єкти внутрішньогосподарського контролю*; у даному розділі розкриваються питання, пов'язані з усіма об'єктами, які підлягають контролю; при чому наголошується увага на прикріпленні відповідних об'єктів контролю за конкретними центрами відповідальності;

– *принципи організації внутрішньогосподарського контролю*; даний розділ містить перелік принципів, згідно з якими повинен бути організований контроль на підприємстві в цілому та кожному центрі відповідальності зокрема;

– *функціональні зв'язки між підрозділами у процесі здійснення внутрішньогосподарського контролю*; у даному розділі закладено основи

контрольної роботи, визначено підпорядкованість центрів відповідальності між собою, наведений перелік аналітичної документації, яка складається у конкретних центрах відповідальності та джерело передачі таких документів.

Дотримання вимог даного положення є передумовою оперативного управління підприємством, вчасного виявлення та усунення помилок та недоліків, зміни норм та нормативів витрат та прийняття раціональних управлінських рішень.

Вважаємо, що для працівників всіх центрів відповідальності у посадових інструкціях повинен бути додатковий розділ, в якому б зазначалися всі об'єкти контролю витрат на виробництво. Тобто, за кожним працівником повинні бути затверджені статті витрат на виробництво, які він повинен контролювати, а також рекомендований перелік робочих документів, у яких відобразатимуться наслідки контрольних функцій суб'єкту внутрішньогосподарського контролю над об'єктами контролю (витратами на виробництво).

Список використаної літератури:

1. Господарський кодекс України.
2. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16 липня 1999р. № 996-XIV.
3. *Крамаровский Л.М.* Ревизия и контроль. – М.: Финансы, 1970. – 312 с.
4. *Суйц В.П.* Внутрипроизводственный контроль. – М.: Финансы и статистика, 1987. – 127 с.
5. *Шевчук В.О.* Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою: Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. – К., 1999. – 528 с.

МАЙДАНЕВИЧ Ю.П. – здобувач кафедри бухгалтерського обліку і контролю Житомирського державного технологічного університету